د اصحابو عدالت

علامه عسکری

بسم الله الرَحْمنِ الرَحِیْمْ

قَالَ رَسُولُ الله صَلي اللهُ عَلَیه واَلِه وَسَلَمْ فِيْ حَقِ شُهَداء اُحُدْ: "هَؤلاء اَشهَدُ عَلَیهم" فَقالَ ابوبکر(رض): اَلَسْنَا یَارَسول اللهَ اخوَانُهُمْ، اَسْلمْنا کما اَسْلَمُوا و جاهَدْنا کَمَا جَاهَدُوا؟!

فقالَ رسول الله (صَلي اللهُ عَلَیهِ واَلِهِ وَسَلَمْ): "بلی، وَ لکِنْ لا اَدْرِيْ مَا تَحْدثُونَ بَعْدي!"

رسول الله مبارک د احد د شهیدانو په هکله وفرمایل: "د دې ډلې د برحقه کیدا ګواهي ورکوم" ابوبکر(رض) وویل: اې د خداې رسوله! ولې مونږ د هغوي ورونه نه یوو، د هغوي په څېر مو اسلام راوړ او د هغوي په شان مو جهاد وکړ؟ پیغمبر(ص) وفرمایل: "ولې نه، خو نه پوهیږم له ما وروسته به کوم بدعتونه کوئ.[1]

---

۱ . موطا مالک، کتاب جهاد، دوهم ټوک، ۴۲۲مخ، ۳۲ حدیث.

موضوګانې چې لولو

په دواړو مکتبونو کې د صحابي تعریف
١. د خلفاؤ په مکتب کې د صحابي تعریف
٢. د اهل بیتو په مکتب کې د صحابي تعریف
٣. د خلفاؤ په مکتب کې د صحابي د پیژندنې ضابطه
٤. پر دې ضابطې اشکال
په دواړو مکتبونو کې د اصحابو عدالت
١. د صحابهؤ د عدالت په باب د خلفاؤ د مکتب لیدتوګه
٢. د اصحابو د عدالت په باره کې د اهل بیتو د مکتب نظر
٣. د مؤمن او منافق د پیژندنې ضابطه

په دواړو مکتبونو کې د صحابي تعریف

✱د خلفاؤ په مکتب کې د صحابي تعریف:

ابن حجر د خپل کتاب "الاصابه" په سریزې کې د صحابي په تعریف کې وایي:

صحابي هغه څوک دی چې پیغمبر(ص) یې لیدلی، پر هغه یې ایمان راوړی او مسلمان مړ شوی وي، که له پیغمبر(ص) سره د هغه ملګرتیا او لیدنه لږه وي یا ډیره، له پیغمبر(ص) یې روایت کړی وي یا نه، له پیغمبر(ص) سره غزا ته تللی وي یا نه، دغه ټول وګړي زمونږ له تعریف سره سم: چې پیغمبر(ص) یې لیدلی، ځائیږي، ان تر دې که چیرې یوازې یو ځل یې پیغمبر(ص) لیدلی او ورسره یې ناسته هم نه وي کړې،

او یا یې د نابینایي له کبله هغه مبارک پخپلو سترگو نه وي لیدلی.[۱]

هغه د خپل کتاب په یوې بلې برخې کې وایي: "هغه ضابطه چې پرې په پوهیدا سره د گڼ شمېر کسانو صحابي کیدا معلومیږي:

۱. هغوي (خلیفه گانو) په سوبو کې یوازې اصحاب په قومندانې گمارل.

۲. په لسم هجري کال کې، په مکې او طایف کې هیڅوک نه وو خو دا چې اسلام یې راوړ او له پیغمبر(ص) سره یې په حجة الوداع کې شتون درلودهٔ.

۳. د اوس او خزرج د دوو قبیلو ټولو وگړیو د پیغمبر(ص) د دورې تر پایې پورې اسلام راوړ یعنې مسلمانان شول.

۴. د پیغمبر(ص) له رحلته وروسته هم په هغوي کې هیڅوک کافر نه شول.[۲]

---

۱. الاصابه، لومړی ټوک، ۱۰ مخ

۲. الاصابه، لومړی ټوک، ۱۲ مخ.

زه دا وایم که چیرې یو څېړتند زمونږ د کتاب "یو سل او پنځوس جعلي صحابیان" برخې وجاجوي، د اصحابو په هکله د خلفاؤ د مکتب د تسامح او غفلت پر ژورتیا او د حدیث په علم د هغه په تاوان پوپیږي.

✡د اهلبيتو(ع) په مکتب کې د صحابي تعريف

د صاحب جمع صحابه د ملګري او ناسته پاسته کوونکي په معنا ده او صحابي يعنې د پيغمبر(ص) له اصحابو هغه يو کس چې د هغه مبارک ملګری او روسره يې ناسته پاسته کړی وي او لکه څنګه چې ښکاره ده، يوازې د هغه چا په باب رښتيا ده چې له هغه مبارک سره يې زياته ملګربيا او ناسته پاسته کړې وي، ځکه چې مصاحبت د اوږد مهاله ملګرتيا تقاضا کوي.[۱]

بله خبره دا چې، کله مصاحبت او ملګرتيا د دوو تنو تر مينځ وي، ناچاره بايد د صاحب لفظ او د هغه جمع صحابه په کلام کې له يو بل نوم سره ورزيات شي (مضاف او مضافٌ اليه) لکه څنګه چې په قران کريم

---

۱. مراجعه دې وشي لسان العرب او مفردات راغب، ماده "صحب"

کې داسې راغلي "يَا صَاحَبَيَ السجْنِ"[۱] يعنې اې زما دوو ملګرو بنديانو، او "اَصْحَابُ مُوسَي"[۲]

د پيغمبر(ص) په زمانې کې هم ويل کيدل: "صَاحِبُ الرَسُولْ الله" او "اَصْحَابُ رَسُولُ الله" يعنې صاحب او اصحاب يې له رسول الله سره ورزياتول.

لکه څنګه چې ويل کيدل "اَصْحَابُ بَيْت الشَجَرَة" او "اَصْحَابُ صُفَة" يعنې ټول يې په اضافې او د بل په نسبت راوړل، او په هغه وخت کې د صاحب او اصحاب لفظ په يوازې سر او د مضاف اليه له راوړلو پرته، د پيغمبر(ص) د اصحابو نوم نه ؤ خو د خلفاؤ د مکتب مسلمانانو ورو ورو د خداي د رسول اصحاب، اصحاب او صحابي ونومول. نو دا تسميه او نوماول، د متشرعه اصطلاح او د مسلمانانود نومولو ډول دی.

دا د صحابي په تعريف کې د دوو مکتبونو ليدتوګه وه.

---

۱ . سورة يوسف ۲۹ايت.

۲ . سورة شعراء ۲۱ ايت.

✸ د خلفاؤ په مکتب کې د صحابي د پېژنګلو ضابطه

پردې سربېره چې ومو ویل، هغه کسان چې د خلفاؤ په مکتب کې یې د صحابو معرفي او حال تشریح کړی دی، د هغوي د پېژنګلوۍ لپاره یې ضابطه هم ښودلې ده، لکه څنګه چې ابن حجر په الاصابه کې وایي:[۱]
د هغو ناپېژندل شویو خبرو په شمول چې د صحابي په تعریف او پېژندګلوۍ کې له مخکښانو (حدیث) تر مونږه رسیدلي. که څه هم پر هغه څه نص نیشته، یو روایت دی چې ابن ابي شیبه په خپل تصنیف کې له نه رد شوي لارې نقل کړی چې هغوي (خلفاؤ) په سوبو یعنې فتوحاتو کې یوازې اصحابو ته قومنداني ورکوله.

نامروده لاره چې ورته اشاره شوي، هغه روایت دی چې طبري او ابن عساکر پخپلو سندونو سره له سیف،

---

۱ . الاصابه، لومړی ټوک دیارلسم مخ.

ابو عثمان، خالد او عباده څخه نقل کړې دی، په هغه روایت کې وایي:

"قوماندانان به تل اصحاب وو، خو کله چې به د مقام مناسب سړی په هغوي کې نه موندل کیدل نو بل چا ته به یې دا مقام ورکول کیدهٔ."[1]

په یو بل روایت کې طبري د سیف له قوله وایي:

"عمر خلیفه تر هغه وخته چې په اصحابو کې یې مناسب وګړی او د جنګ وړ کس موندهٔ، هغه ته به یې د قومندانۍ له ورکولو ډډه نه کوله، او که چېرې یې داسې وګړی نه موندلی نو قومنداني به یې "تابعین باحسان" ته سپارله او د راویانو په پرګنې کې هیڅ یوهٔ د مشرۍ او قومندانۍ تمه نه کوله."[2]

۱ . تاریخ طبري، لومړی ټوک، ۲۱۵۱ مخ، د اروپا چاپ.
۲ . تارخ طبري، لومړی ټوک، ۲۴۵۷ او ۲۴۵۸ مخونه.

✸د صحابي د پيژنګلو پر ضابطې اشکال

د استناد وړ د دوارو روايتونو مرجع، سيف بن عمر دی چې د حديث پوهانو له نظره د حديث په جعل کولو تورن او زندقه دی.[۱]

سيف دغه ضابطه له ابو عثمانه روايتوي، او ابوعثمان چې له خالد او عباده څخه د سيف په روايتونو کې نقل کړی او سيف پخپل خيال هغه يزيد بن اسيد غساني نومولی، دا هغه نوم چې سيف پخپله د حديث په راويانو کې جوړ کړی دی.[۲]

د دغو راويانو له روايتونو چې ورتېر شو (هر څوک چې وو او هر څه چې وو) د هغو محتوا هم له تاريخي واقعيت سره سمون نه خوي، ځکه چې د "اغاني" خاوند روايت کړی او وايي:

۱ . مراجعه وکړئ: عبدالله بن سبا، لومړی ټوک، د سيف د ژوند حال.

۲ . مراجعه وکړئ: رواة المختلقون کتاب ته، (چې خطي نسخه ده) عبدالله بن سبا، لوړی ټوک ۱۱۷مخ، د بيروت چاپ۱۴۰۳ه

"امرؤالقيس شاعر د عمر ه لاس مسلمان شو او عمر هغه وړاندې تر دې چې حتي يو رکعت لمونځ وکړي، په ولايت او قومندانۍ وګماده".

د دغه خبر تشريح په ورپسې روايت کې له "عوف بن خارجه مري" څخه راغلې چې وايي: "په خداي قسم، زه د عمر بن خطاب د خلافت په وخت کې له هغه سره ووم چې ومې ليدل چې کږې پښې يو سړی په لږو ويښتو سره د خلکو د سر د پاسه ګامونه اخيستل څو د عمر(رض) مخامخ ودريدۀ او هغه ته يې د خلافت مبارکي وويله عمر ترې وپوښتل: "ته څوک يې؟" وې ويل: "زه نصراني يم، زه امرؤالقيس بن عدي کلبي يم" عمر هغه وپيژنده او ورته يې وويل: څه غواړې؟ وې ويل: اسلام، عمر هغه ته اسلام وړاندې کړ او هغه قبول کړ. بيا يې نيزه وغوښتله او په شام کې د قضاعه[1] پر مسلمانانو د قومندانۍ بيرغ يې وروتاړۀ

۱ . قضاعه، ستري قبيلې دي چې منجمله د حيدان، بهراء، بلي او جهينه قبيلې دي چې د هغوي مفصل حال د ابن حزم د انسابو په جمهره، ۴۴۰ او ۴۲۰ مخونو کښې راغلی دی، د هغوي

او دغه شيخ د ستنيدا په وخت بيرغ په خپل سر رپولی ؤ". [۱]

همدغه راز د علقمه بن علاثه كلبي له مرتديدا څخه وروسته د څو قومنداينډا كيسه ده لكه څنگه چې په "غاني" او "صابه" كې د هغه د حال په شرح كې راغلې ده.

علقمه د پيغمبر(ص) په وخت مسلمان شو او د خداي د رسول صحبت يې دركړ، بيا د ابوبكر(رض) په زمانه كې مرتد شو، ابوبكر(رض) خالد هغه ته ولیږهٔ او هغه وژړيدهٔ، ويلي شوي دي هغه بيا ستوي شو او مسلمان شو. دا داستان په اصابه كې داسې راغلی: [۲]

ټاټوبی په شحر بيا په نجران او ورپسې په شام كې وو، د زياتو معلوماتو لپاره د عربو قبائلو معجم ماده قضاعه ته رجوع وكړئ ۳ټوک، ۹۵۷مخ.

۱ . اغاني، ۱۴ ټوک ۱۵۷مخ، چاپ ساسي، په لنډه توگه د انساب العرب په جمهره، ۲۸۴ مخ موندلی شئ.

۲ . الاصابه دويم ټوک، ۴۹۲-۴۹۸مخ، اغاني ۱۵ټوک ۵۲مخ، چاپ ساسي.

هغه د عمر په زماني کې شراب وڅښل او عمر هغه ته سزا ورکړه، مرتد شو او روم ته لاړ، د روم باچا يې درناوی وکړ او ورته يې وويل: ته د عامر بن طفيل د اکازوی يې؟ هغه غوسه شو او وې ويل: زه له عامره[1] پرته نشم پيژندلی نو ستون شو او مسلمان شو.

په اغاني او اصابه کې راغلي دي: دا اغاني عبارت دی:

"کله چې علقمه (له اسلامه په مرتديدا پسې) مدينې ته ستون شو، د شپې په تيارې کې له عمر بن خطاب سره مخاخ شو، څنګه چې عمر، خالد ته ورته وو او خالد د هغه دوست ؤ، ګومان يې وکړ چې هغه خالد دی، نو سلام يې ورته وکړ او ورته يې وويل: عمر ته له قومندانې لېرې کړې؟ عمر وويل: هو، همداسې ده، علقمه وويل: په خداي قسم! ستا ليري

---

[1] . د علقمه او عامر تر مينځ زړه بدی پيښ شوی چې د خبر خاوندانو هغه روايت کړی او په اغاني کې د پنځلسم ټوک په ۵۰مخ موجود دی، له دی امله علقمه نه خوښوله د ې په خاطر چې د عامر د ترۀ زوی دی، (عامر چې له هغه يې کرکه درلوده).

کول يوازې د بخل او حسد له کبله وه، عمر وويل: زمونږ سره د مرستې په باب ذه خيال لرې؟ هغه وويل: خداي ته پناه! عمر(رض) پر مونږ د اوريدلو او اطاعت حق لري او مونږ د هغه پر خلاف هيڅ کار نه کوو.

سبا سهار کله چې عمر(رض) خلکو ته د ورتګ اجازه ورکړه، خالد او علقمه هم ورغلل، علقمه د خالد په څنګ کې کښيناسته، عمر علقمه ته مخ کړ او وې ويل: ووايه علقمه! هغه ته وې چې هغه خبرې دې خالد ته کړي؟

علقمه خالد ته مخ کړ او ورته يې وويل: اې! ايا څه چې مې درته ويلي هغه دې اشوا کړي دي؟ خالد وويل: افسوس پرتا! په خداي قسم زۀ تر دې مخکښې له تا سره مخامخ شوی نه يم، زه ګومان کوم هغه دې ليدلی دی، علقمه وويل: په خداي قسم، هماغه مې ليدلی.

بيا د عمر په لور پام وکړ او وې ويل: اې د مومنانو اميره! له نيکۍ پرته دې څه نه دي اوريدلي. عمر

وویل: هو، همداسې ده، ایا غواړې د حوران[۱] واکمن دې کړم، علقمه وویل: هو، همر هغه ته د حوران واکمني ورکړه اوهم هلته وو چې مړ شو، په اصابه کې زیاته شوې ده: عمر وویل: که له ما وروسته راتلونکو کسانو زما په باره کې ستا په شان نظر درلود نو په ما به له اخوا دیخوا کسانو ډیر ګران وو.

هغه څه چې مو نقل کړل تاریخي حقیقت دی خو د خلفاؤ د مکتب عالمانو، هغه څه چې روایت کړي دي، استناد کړی او له خپلو روایتونو یې د خداي د رسول د اصحابو د پیژندګلوۍ ضابطه معلومه کړې ده، او په همدې خاطر یې په زندقه تورن سیف بن عمر په شان جعلي وګړي، د پیغمبر(ص) په اصحابو کې شمیرلي دي.

د سیف جعلي اصحاب مونږ په خپل کتاب "یو نیم سل جعلي صحابه" او همدغه راز د هغه روایتونه، جاجولي او څیړنه مو پرې کړې ده.

---

۱ . حوران د دمشق په خوا کې یوه پراخه سیمه ده چې پریمانه کلي او کروندې لري، معجم البلدان، دوهم ټوک، **۳۵۸**مخ

د صحابي په تعريف کې د دوو مکتبونو د ليدتوګو په جاج پسې اوس په وړاړو مکتبونو کې د اصحابو په عدالت غور کوو.

په دوا ړو مکتبونو کې د اصحابو عدالت

✸ د اصحابو د عدالت په باب د خلفاؤ د مکتب لید توګه

د خلفاؤ مکتب ټول اصحاب عادل ګڼي او د ديني علمونو په ترلاسه کولو کې هغوي ټولو ته مراجعه کوي. د جرح او تعديل مخکښ، ابوحاتم رازي[۱] د خپل کتاب په سريزې کې وايي:

"او د خداي د رسول اصحاب، هغوي چې د وحي او کتاب د نازليدا شاهدان وو، او تفسير او تاويل يې پيژندلی دی، هغه کسان چې خداي عزوجل، هغوي له خپل پيغمبر(ص) سره د ملګرېيا او صحبت لپاره غوره کړي او خپله مرسته، د دين ټينګتيا او د حق ښکاره کول يې ورسپارلي، هغوي يې د

---

۱ . ابو محمد عبدالرحمن بن ابي حاتم رازي (وفات ۳۲۷ هجري) د "تقدمة المعرفة لكتاب الجرح والتعديل" د کتاب خاوند، په ۱۳۷۱هجري، حيدر اباد چاپ، ۷ او ۹مخ.

پیغمبر(ص) اصحاب خوښ کړي او زمونږ بزرګان او پیشوایان يې ګرځولي دي او هر څه يې چې سنت کړل او تشريح يې کړل، او هر څه يې چې حکم وکړ او واجب يا مستحب يې وګرځول او هر څه يې امر او نهي يا منع کړل، ټول يې زده کړل او ويې ساتل او استحکام يې وربخښه، نو په دين کې فقيه شول، او د خداي امر و نهي او د هغه مقصد يې د کتال و تفسير او تاويل په مشاهدې سره د رسول الله (ص) په شتون کې او له هغه څخه په اخيستلو او استنباط سره وپيژندۀ، خداي عزوجل په دې وسيله هغوي ته شرافت وبخښۀ او د پيشوايۍ په مقام د هغوي په ګرځولو سره يې درناوی وکړ او له هغوي يې شک، دروغ، غلط، ويار او عيب ليرې کړل او هغوي يې د امت فرياد اوريدوونکي ونومول او پخپل محکم کتاب کې يې وفرمايل: وَ كَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطاً لِتَكُونُ شُهَدَاءَ عَلَي النَاسِ... او په دې ډول مو تاسو مينځنی امت وګرځولئ چې پر خلکو ګواه اوسئ[1].

---

۱ . سورة بقره، ۱۴۳ ايت.

او پيغمبر(ص) د پاک خداي د قول "وسطاً" تفسير په "عدولاً" يعنې منصف (عادل) وکړ، نو هغوي د امت منصفان، د هدايت پيشوايان، د دين حجتونه يعنې دليلونه او د کتاب او سنت نقلوونکي دي او الله جل شانه پر خپلې لارې د هغوي برلاسې او په دې لاره تګ او د هغوي پيروي محبوبه او بلنه يې وکړه او ويې فرمايل: "وَ يَتَبِعْ غَيْرَ سَبِيْلَ الْمُؤمِنِينْ نُوَلِهِ مَاتَوَلي...او هر څوک چې له مؤمنانو پرته د لارې پيروي وکړي، هغه په هماغه لارې چې ځې، بوځو"[۱]

مونږ په ډيرو روايتونو کې ليدلي دي چې پيغمبر(ص) خپل اصحاب تبليغ او نورو ته د خپلو خبرو رسولو ته هڅول او هغوي ته يې فرمايل: نَضَرَاللهُ إمْرَءاً سَمِعَ مَقَالَتِيْ فَحَفَظَهَا وَ عَاهَا حَتَي يُبَلِغَها غَيْرَه، خداي تعالي دې خوشحاله کړي هغه څوک چې زما

---

۱ . د نساء سورې ۱۱۵ ايت، د اهلبيتو(ع) مکتب د دغو ټولو مقصود او مراد، مؤمنان اصحاب ګڼي، لکه څنګه چې د ايت تصريح دا دی او انشاء الله توضيح يې وروسته راځي.

خبره واوري او هغه حفظ وساتي څو نورو ته يې ورسوي".

هغه مبارک پخپلې خطبې کې وفرمايل: بايد تاسو حاضرين زما وينا غايبينو ته ورسوئ او ويې فرمايل: "بَلِّغُو عَنِي وَ لَو اَيَةً وَ حَدِثُو عَنِي وَ لا حَرَجَ، زما له خوا تبليغ کوئ که څه هم يو ايت ولې نه وي او زما حديثونه نورو ته ورسوئ چې پر تاسو کمه گناه نشته"

له دې وروسته، اصحاب(رض) په پولو، ښارونو او شاوخوا کې تيت پرک شول او په جنگونو، هيوادونو ازادولو، قومندانينو، قضاوت او انصاف بوخت شول، او په هغوي کې هر يوۀ په خپل استوگنځاې کې هغه څه چې له رسول الله مبارک يې اوريدلي وو، خپارۀ کړل او د خداي له رسوله يې د خپلو معلوماتو پر اساس د پوښتنو ځوابونو او فتواو ته مخه کړه، هغوي د قربت او ښه نيت ځانونه خلکو ته د دندو، حکمونو، سنتونو او د خداي د حلالو او حرامو يادولو ته وقف کړل، تر هغه وخته چې الله جل

شانه هغوي وبلل او روح يې ترې واخيستهٔ، د خداي رحمت، دضايت او بخښنه پر هغوي ټولو اوسه.

ابن عبدالبر د خپل کتاب "الاستيعاب" په سريزې کې وايي: "د ټولو اصحابو عدالت ثابت دی"[۱]

بيا مو هماغه ډول چې د رازي له قوله راوړل، د هغو ايتونو او روايتونو په راوړلو پيل کوي چې د مؤمنانو په حق کې راغلي دي.

ابن اثير د "اسد الغابة" په سريزې کې وايي:

"هغه سنتونه چې د حکمونو تفصيل، د حلالو او حرامو پېژندنه او دين په چارو کې نور داسې، د هغو په چورليز دي، يوازې هغه وخت ثابت دي، چې د اسنادو سړي او د هغو روايان پېژندل شوي وي، او د پيغمبر(ص) پر ټولو اصحابو لومړيتوب لري او که چېرې څوک هغوي ونه پېژني نو د نورو په نسبت

---

۱ . الاستيعاب في اسماء الاصحاب، تاليف حافظ محدث ابو عمر يوسف بن عبدالله بن محمد بن عبدالبر نمري قرطبي مالکي (زيږنکال۳۶۳، فوت۴۶۳) د هغه عبارتونه مو د حاشيه "الاصابه" له نسخې نقل کړي.

هغوي ناپوهي لازياته او انکار يې هم لازيات دی، نو غوره دا ده چې د هغوي حال او نسب ښه وپيژندل شي.

د پيغمبر(ص) اصحاب په دغو ټولو موردونو کې له نورو راويانو سره مشترک دي، خو په جرح او تعديل کې، ځکه چې هغه ټول عادل دي او پر هغوي شک او اشکال منع دی".[١]

ابن حجر د خپل کتاب "الاصابه" د سريزې په دريم ځپرکي کې د اصحابو د حال او د هغوي د عدالت په بيان کې وايي: "اهل سنت په دې هکله چې ټول اصحاب عادل دي، د نظر اتفاق لري، او هيچا په دې باب مخالفت نه دی کړی خو په بدعت کوونکو کې ډيرو لږو" هغه له ابوزرعه څخه روايت کړی چې ويلي يې دي:

---

١ . "اسدالغابة في معرفة الصحابه" تاليف ابوالحسن عزالدين علي بن محمد عبدالکريم جزري، مشهور په ابن اثير (وفات۶۳۰ه) لومړی ټوک ۳مخ.

"هر کله داسې څوک ووينئ چې د خداي د رسول يو صحابي دروي او نه يې مني، پوه شئ چې هغه زنديق دی، ځکه چې د خداي رسول حق دی، قران کريم حق دی، هر څه يې راوړي حق دي، دا ټول مونږ ته يوازې اصحابو رسولي دي، او دغه ډله زمونږ د ګواهانو په خلاف ورزی، او جرح سره د کتاب او سنت په تباهۍ و باطلولو پسې ده، نو د ځانونو خلاف او جرح يې لاغورده ده، هغوي زيديقان دي".[١]

---

١ . الاصابه في تميزالصحابه تاليف حافظ شهاب الدين احمد بن علي بن محمد کناني عسقلاني شافعي په ابن حجر مشهور، (زوکړه٧٧٣، وفات٨٥٣هـ) د مصر چاپ، المکتبة التجاريه، ١٣٥٨هـ، لومړی ټوک١٧-٢٢مخونه "ابوزرغه" عبدالله بن عبدالکريم بن يزيد بن حجريه "تقريب التهذيب" کتاب کې (دوهم ټوک ٥٣٢مخ، ١٤٧٩ نمبر) د هغه په هکله وايي: امام حافظ ثقة، د راويانو په يوولسمې پرګنې کې مشهور دی، په ٢٢٤هـ کال کې وفات شو، د صحيحينو خاوندانو، مسلم، ترمزي، نسايي او ابن ماجه، له هغه روايت کړی دی، زهٔ وايم : په دښتونوالي نشو پوهيدلاي، چې امام ابوزرعه د خداي د رسول د اصحابو د منافقينو په هکله څه وايي؟

دا د اصحابو د عدالت په هکله د خلفاؤ د مکتب ليدتوگه وه، اوس په دې باب د اهل بيتو ليدتوگه بيانوو.

د اصحابو د عدالت په باره کې د اهلبیتو(ع) مکتب نظریه

د اهلبیتو(ع) مکتب له قران کریم په پیروۍ کې وایي:
په اصحابو کې داسې مؤمنان شته چې پاک خداي هغوي په قران کریم کې ستایلي او د بیعت شجره په باب یې فرمایلي دي:

لَقَدْ رَضِيَ اللهُ عَنِ الْمُؤمنينَ اذْ يُبَايِعُونَکَ تَحْتَ الشَجَرَةِ فَعَلِمَ مَا في قُلوبِهِم فَانْزَلَ السَكِينَةَ عَلَيهِمْ وَ اَثابَهُم فَتْحاً قَرِيْباً.[1]

"خداي له هغو مؤمنانو، کله چې تر ونې لاندې یې ستا بیعت وکړ، راضي شو او خبر وو چې د هغوي په زړونو کې څه تېرېږي، له دې امله یې د هغوي پر

---

۱. سورة فتح، ۱۸ ایت

زړونو ډاډ او کراری نازل کړ او په نژدې راتلونکي کې يې ګټه (فتح) د هغوي اجر وګرځوه".

لکه څنګه چې ښکاره ده، دا ستاينه په بيعت شجره کې د حاضرو مؤمنانو ځانګړنه ده، او د عبدالله بن ابي او نورو په څېر حاضر منافقان پکې نه شامليږي.[۱]

د اهلبيتو(ع) مکتب همدغه راز له قران مجيده په پيروۍ سره، په اصحابو کې داسې منافقين ويني چې خداي په ګڼ شمېر ايتونو کې هغه سپک کړي دي، د لوي خداي د دې خبرې په څېر چې فرمايي:

"وَ مِمَنْ حَولَكُم مِنَ الاَعْرابِ مُنافِقُونَ وَ مِنْ اَهْلِ الْمَدِينَة مَرَدُوا عَلي النفَاق لا تَعلَمَهُمْ نَحْنُ نَعْلَمَهم، سَنُعَذِبَهُم مَرَتَيْنِ ثُم يُرَدُوْنَ إلِي عَذاب عَظِيْمٍ"[۲]

"هغه څنې کسان چې د تا په شاو خوا کې دي، د عربو له کوچيانو، منافقان دي او د مدينې له

---

۱ . په مغازي و اقدي او خطط مقريزي کې د بيعت شجره (بيعت رضوان) کيسې ته مراجعه وشي.

۲ . سوره توبه ۱۰ ايت.

اوسیدونکیو هم یوه ډله په نفاق سخته پابنده ده، ته (پیغمبر) هغوي نه پیژنې خو مونږ هغو ښه پیژنو، ډیر ژر هغو دوه ځله سزا کوو، نو د ستر عذاب په لورې شړل کیږي". [1]

هو، په اصحابو کې داسې کسان وو چې خداي د خپل پیغمبر(ص) پر حریم د هغوي د تهمت او افک په هکله خبر ورکړی دی، له داسې وینا خداي ته پناه. او په اصحابو کې داسې کسان هم وو چې خداي پاک د هغوي په هکله فرمايي:

"وَ اِذَا رَأَوْ تِجَارَةً اَوْ لَهْواً انْفَضُوا اِلَيْها وَ تَرَكُوكَ قَائِماً"

---

۱ . د نور سورې په ۱۱ او ۱۷ ایتونو کې د افک کیسې ته اشاره ده، چې د عائشې په بیزارې کې پر هغه تهمت چې پر هغې بې ترلې ؤ، پخپله د هغې په روایت، یا د غېر عائشه د روایت پر اساس له دغه تهمته د ماریه په بري کولو کې لکه څنګه چې د ام المؤمنین عایشه د حدیثونو (د عربې متن) په دوهم ټوک کې راغلي دي.

"کله چې تجارت یا فضولیات او لوبې ووینې، تیت پرک شي او په هغو پسې ځي، او تا (پیغمبر) ولاړ په خپل حال پرېږدي"[۱]

دا پېښه هغه وخت وشوه چې پيغمبر(ص) په خپل جومات کې د قیام په حال کې د جمعې د لمانځه خطبه لوستله، په اصحابو کې داسې کسان وو چې غوښتل يې د خداي رسول په عقبه هر شي کې د تبوک[۲] له غزا یا حجة الوداع د ستنیدا په وخت په پټه ووژني.[۳]

---

۱. سوره جمعه ۱۱ ایت.

۲. مسند احمد، پينځم ټوک ۳۹۰ او ۴۵۳ مخ، صحیح مسلم، اتم ټوک ۱۲۲ او ۱۲۳مخونه، د منافقینو د صفت په باب کې، مجمع الزوائد، لومړی ټوک ۱۱۰مخ او شپږم ټوک ۱۹۵مخ، مغازي واقدي، دریم ټوک ۱۰۴۲مخ، امتاع الاسماع مقریزي، ۴۷۷مخ، تفسیر درالمنثور، دریم ټوک ۲۵۸ او ۲۵۹مخ، په تفسیر کې د توبې سورې د ۷۴ ایت "هَمُّواْ بِمَا لَمْ يَنَالُواْ"

۳. د شیعیانو په حدیثونو کې راغلي دي، دا پیښه له وروستي حجه د پیغمبر(ص) د ستنیدا په د غدیر خم په خاطر د جحفه په ټاټوبي کې شوې وه، مراجعه وکړئ، بحارالانوار، ۲۸ ټوک، ۹۷مخ، په ۱۳۹۲هـ کې د تهران چاپ.

يقيناً له پيغمبر(ص) سره ملګرتيا او صحبت له هغه مبارک سره د وادۀ له شرافته غوره نه وی، ځکه چې د رسولماندنيو مصاحبت د ملګرتيا او هم صحبتۍ تر ټولو لوړه درجه ده، په عين حال کې، متعال خداي هغوي مخاطب کړي او فرمايي:

يَا نساءَ النَبيْ مَن يَأت منْكُنَ بفَاحشَة مُبينَة يُضاعَفْ لَها الْعذابُ ضعْفَيْن وَ كَانَ ذَلكَ عَلَى اللهِ يَسيْراً، وَ مَنْ يَقْنُت منْكُنَ للهِ وَ رَسُولهِ وَ تَعْمَل صَالحاً نُؤتها اَجرها مَرَتَيْن وَ اَعْتَدْنا لَها رزقَاً كَريْماً، يَا نسَاءَ النَبي لَسْتُنَ كَاَحَد منَ النسَاء اَن التَقَيْتُنَ...[1]

"اې د پيغمبر(ص) ماندينو! که په تاسو کې هره يوه په ښکاره ګناه وکړي، عذاب به يې دوه چنده وي، اودا د خداي لپاره اسان کار دی، او په تاسو کې چې هره يوه د خداي او د هغه د رسول په وړاندې خاکساري وکړي او نيک عمل وکړي، اجر به دوه چنده ورکوو د هغوي لپاره مو نيک رزق چمتو کړی

۱ . سوره احزاب، ۳۰- ۳۲ ايتونه.

دی، اې د پیغمبر(ص) ماندینو! تاسو د نورو ښځو په څیر نه یاست که چیرې پرهیزګاره واوسئ ..."

خداې پاک په هغوې کې د دوو تنو په هکله فرمايي: "انْ تَتُوبا الی الله فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُکُما وَ انْ تَظَاهَرَا عَلَیْه فَانَ الله هُو مولاهُ و صالِحُ الْمؤمنینَ وَ الْمَلئکةُ بعدَ ذلکَ ظَهیْرا ً. الی قوله تعالی . مثلاً للذیْنَ کَفَروا امْرَاَةَ نُوحٍ و امْرأةَ لوطٍ کانَتَا تحْتَ عَبْدینِ منْ عبادنا صالحین فَخَانَتاهُما فَلَنْ یُغْنیا عَنْهُما من الله شَیْئاً و قیلَ ادْخُلِ النارَ معَ الداخلینَ، وَضَرَبَ اللهُ مثلاً للذینَ امَنوا امْرَاَةَ فرْعَوْنَ إذْ قَالَتْ رَبِ ابْنِ لِیْ عِنْدکَ بَیْتاً فی الْجَنَة ... و مَرْیَمَ ابْنَتَ عِمرَانَ ..."

"که تاسو دوه ښځې توبه وکړئ (ستاسو په ګټه ده) ځکه چې ستاسو زړونه له حقه غړیدلي او که د هغه (پیغمبر(ص)) پر ضد ملګري شئ، په تحقیق سره خداې، جبرایل او صالح مؤمنان یې ملګري او مرستندوي دي او تر هغو وروسته فرښتې یې ملاتړي، پاک خداې له هغو کسانو لپا ره چې کافر شول د نوح او لوط علیهما السلام د ښځو مثال راوړی

دی، هغه دواړه زمونږ د دوو صالحو بندګانو تر سرپرستۍ لاندې وې، خو له هغو دوو سره يې خيانت وکړ خو هغو دوو ملګرو په هيڅ شي له خدايه بې نيازه نه کړل او هغو دوو ته وويل شول چې له دوزخيانو سره يو ځاي اور ته داخلې شئ، او خداي د مؤمنانو لپاره د فرعون د ماندينې مثال راوړی دی کله چې وويل: پروردګاره! زما لپاره له ځان سره نيژدې په جنت کې يو کور جوړ کړه ... او همدغه راز د عمران لور بي بي مريم ...[۱]

د خداي پيغمبر(ص) د قيامت په ورځ د ځينو اصحابو د حال په بيان کې فرمايي: "وَ انَهُ يُجاءُ مِنْ اُمَتِیْ، فَيُؤخَذُ بِهِمْ ذاتَ الشمالِ فَأقُوْلُ يَا رَبِ أصْحابی، فَيَقَّال: اَنَکَ لا تَدْرِی مَا اَحدَثُوا بَعدکَ، فأقُولُ کَما قالَ الْعَبْدُ الصالحْ: "وَ کُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيْداً مَا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَا کُنْتَ انْتَ الرَقِيْبَ عَلَيْهِمْ" فَيُقال: إنَ هَؤُلاءِ لَمْ يَزالُوا مُرتَدين على اَعْقَابِهِمْ مُنْذُ فَارَقْتَهُمْ".

---

۱ . سورة تحريم، ۴، ۱۰ او ۱۲ ايتونه.

"او د قیامت په ورځ به زما د امت یو شمېر وګړي ډګر ته راوستل، او د دوزخ په لور به بوتلل کیږي، زهٔ به وایم: پروردګارا! زما اصحاب! ویل کیږي به: ته نه یې خبر چې ستا له تګه وروسته یې کوم بدعتونه وکړل، نو زه به هم هغوي ته هماغه وایم چې د خداي صالح بنده (د مریم زوي عیسی(ع)) وویل: زه تر هغه وخته پورې چې ستاسو په مینځ کې ووم، د هغوي له حاله خبر ووم خو کله چې دې د هغوي له منځه واخستم، ته پخپله د هغوې څارونکی وې،[۱] نو وویل کیږي به: دغې ډلې چې کله ترې جلا شوی په پرله پسې له دینه مخ واړوهٔ او خپل تېر وخت ته ستانه شول.[۲]

په بل روایت کې راغلي دي:

---

۱ . مائده سوره ۱۱۷ ایت.

۲ . بخاري، د مائدې سورې د "یا ایُها الرسُولُ بَلِغْ مَا أُنزِلَ الِیْکَ" په تفسیر کې او د انبیا سورې تفسیر، ترمذی: د قیامت صفت څپرکی، د حشر په شان کې د وارد شویو روایتونو څپرکی او د طه سورې تفسیر.

"لَیَرِدَنَّ عَلَیَّ نَاسٌ مِنْ اَصْحابِیْ الْحَوضَ حَتی عَرَفْتُهُمْ اخْتَلَجُوا دُونِیْ فأَقُولُ: اَصْحابِی! فَیَقُولُ: لا تَدْرِیْ ما اَحْدَثُوا بَعْدَکَ".

"زما یو شمېر اصحاب پر حوض کوثر ماته راولي، ځو وېي پېژنم، بيا يې له ما جلا کوي، وايم، زما اصحاب! وايېک ته نه يې خبې ستا له تګه وروسته يې څه بدعتونه وکړل"[1]

په صحيح مسلم کې داسې راغلي دي:

"لَیَرِدَنَّ عَلَی الْحوضِ رجالٌ ممَنْ صاحَبَنِیْ حَتَی اذا رَأَیْتُهُمْ رَفَعُوا الَیَّ اخْتَلَجُودُونِی، فَلأَقولَنَّ: أَیْ رَبِّ أصْحابِی، فَلَیُقالَنَّ لِی: إنَکَ لا تَدْرِی ما أَحْدَثُوا بَعْدَکَ"

"زما ځينې اصحاب پر حوض کوثر زما په نيزد راولي چې خپلې خوا ته د هغوي راتګ وينم له ما يې جلا کوي، وايم: پروردګاره! زما اصحاب! ما ته ويل

---

۱ . بخاري، د دعوت کتاب، باب فی الحوض، ابن ماجه، د مناسکو کتاب، ۵۸۳حديث، مسند احمد ، لومړی ټوک۴۵۳مخ، دريم ټوک ۲۸ مخ، پينځم ټوک ۴۸ مخ.

کیږي: ته نه یې خبر ستا له تګه وروسته یې کوم بدعتونه وکړل.[۱]

۱ . صحیح مسلم، کتاب فضائل، باب اثبات حوض نبینا، حدیث۴۰.

د مؤمن او منافق د پېژندنې ضابطه (قاعده)

لکه څنګه چې د خداي د رسول (ص) په اصحابو کې يو شمېر منافقان وو، چې له خدايه پرته بل چا نه پېژندل، له دې امله، پيغمبر(ص) فرمايلي دي: "علي نه خوښوي مګر مؤمن او هغه دښمن نه ګڼي مګر منافق".يعنې له مومنه پرته څوک له علی(ع) سره مينه نلري او له منافقه پرته يې څوک دښمني نه کوي، دا حديث امام علي(ع)[1]،

١ . حضرت علی (ع) د ابوطالب زوی په کعبه کې وزيږيدۀ، لکه څنګه چې حاکم په مستدرک (۳۰ ټوک ۴۸۳مخ) کې هغه روايت کړی دی او هم، مالکی په "الفصول المهمه"، مغازلی شافعی په مناقب کتاب کې او شبلنجی د نورالابصار په ۲۹مخ. د هغوي زوکړه د ۱۳عام الفيل د رجب د مياشتې په ديارلسمه نيټه وه. په ۳۵ هجري کال کې مهاجرانو او انصارو له هغوي سره بيعت وکړو او په ۴۰هجري کال د روژې د مياشتې په نولسمه نيټه ابن ملجم مرادي هغوي ژوبل کړل او هم د دې مياشتې په← ←

ام المؤمنین بي بي ام سلمه علیها السلام[۱]،

یویشتمه نیته شهید شول. د صحاحو لیکونکو **۵۳۲** حدیثونه له هغوي نقل کړي دي د هغوي د ژوند حال په الاستیعاب، اسد الغابه، الاصابه او جوامع السیره (**۲۷۲**مخ)کتابونو کې موجود دی او د منافقانو په باره کې د هغوي حدیثونه په صحیح مسلم(لومړی ټوک ۲۱مخ) صحیح ترمذي(۱۳ټوک ۱۷۷مخ) سنن ابن ماجه یوولسم څیرکې په سریزې کې، سنن نسایي (۲ټوک ۲۷۱مخ) د مؤمن او منافق د نخښو په باب کې، خصائص نسایي۳۸مخ، مسند احمد (لومړی ټوک **۹۵**،۸۴ او ۱۲۸مخونه) تاریخ بغداد(۲ټوک **۲۵۵**مخ، ۸ټوک ۴۱۷مخ، ۱۲ټوک **۴۲۲**مخ) د ابونعیم حلیة الاولیاء (**۴**ټوک **۱۸۵**مخ) هغه وایي چې دا حدیث صحیح دی او ټول پرې اتفاق لري، د ذهبي تاریخ الاسلام (۲ټوک **۱۹۸**مخ) تاریخ ابن کثیر (۲ټوک **۳۵۴**مخ) او د هغوي د ژوند حال د الاستیعاب په **۲**ټوک **۴۲۱**مخ، اسد الغابه **۴**ټوک **۲۹۲**مخ، کنزل العمال **۱۵**ټوک **۱۰۵**مخ، ریاض النضره **۲**ټوک **۲۸۴**مخ راغلی دی.

۱ . ام المؤمنین "ام سلمه" هند چې د ابو امیه بن مغیره قرشي لور، د پیغمبر(ص) نه وړاندې د "ابوسلمه" ښځه وه، له خپل خاوند سره یې اسلام راوړ او سره یې حبشې ته هجرت وکړ او بیا یې مدینې ته، کله چې د هغې خاوند د احد په جنګ کې ژوبل شو او د هجرت په دریم کال شهید شو، نو پیغمبر(ص) هغې←

عبدالله بن عباس رضي الله تعالی عنه[۱]، او حضرت ابوذر غفاري رضی الله عنه[۲]،

←سره واده وکړ. ام سلمه د امام حسین علیه السلام له شهادته وروسته په ۶۰هجري کال کې په حق ورسیده، د صحاحو لیکوالانو د هغې نه ۳۷۸حدیثونه نقل کړي دي. د هغې او د هغې د اول میړه د ژوند د حالاتو نه پوره خبریدو لپاره دې کتابونو ته مراجعه وکړئ: اسد الغابه، جوامع السیره۲۷۶مخ، تقریب التهذیب ۲ټوک ۲۱۷مخ. د منافقینو له حقله د هغې حدیث په صحیح ترمذي ۱۳ټوک ۱۶۸مخ، مسند احمد ۶ټوک۲۹۲مخ، الاستیعاب ۲ټوک ۴۲۰مخ، له مختلفو لارو نقل شوې، او په تاریخ ابن کثیر ۷ټوک ۳۵۴مخ، کنزالعمال۶ټوک ۱۵۸مخ لومړی چاپ کې راغلی دی.

۱ . عبدالله بن عباس بن عبدالمطلب د پیغمبر(ص) د ترهٔ زوی، له هجرته دري کاله وړاندې وزیږیداو په ۶۸هجري کال کې په طائف کې وفات شو. د صحاحو لیکوالانو ۱۶۶۰ حدیثونه له هغوي نقل کړي دي. د هغه د ژوند حال په اسد الغابه، الاصابه او جوامع السیره ۲۷۶ مخ باندې راغلی دی.

۲ . ابوذر، جندب یا برید بن جناده، چې اسلام ډیر ومخکې قبول کړې او هجرت یې کړې، د جنګ بدر نه وروسته د خدای رسول(ص) سره په هر یو جنګ کې شریک ؤ. په ۳۲ هجري کال د ربذې په دشته کې د تبعید په حال کې وفات شو. د صحاحو←

انس بن مالک[۱] او عمران بن حصین[۲] ټولو روایت

← لیکوالانو له هغه نه ۲۸۱ حدیثونه نقل کړي دي. د هغه د ژوند حال په تقریب ۲ټوک ۴۲۰مخ، جوامع السیرة ۲۷۷مخ، او عبدالله بن سبا کتاب په دویم ټوک کې راغلی دی.

۱ . د انس بن مالک په حقله ویلې شي چې لس کاله د پیغمبر(ص) خادم ؤ، لاسونه به یې تر سنګلو د سپین والي(یو مرض) په وجه په یوې پټې پټول. او دا مرض یې د هغه خیرو په وجه چې علی(ع) دهٔ ته کړې وی ځکه د غدیر د حدیث انکار یې کړی ؤ، نو علی(ع) له خدایه وغوښتل چې یو بیلګه سپین والې پر هغه ولګوي چې په عمامې(پټکي) نه پټیګي. د دې کیسې لنډ بیان په الاعلاق النفیسه کتاب کې په ۱۲۲مخ راغلی دی. او په تفصیل سره د نهج البلاغې د شرح د ۲ټوک په ۳۸۸مخ موجود دی. هغه له ۹۰ هجري وروسته په بصره کې وفات شو. د صحاحو لیکوالانو له هغه نه ۲۲۸۶حدیثونه نقل کړي دي، د هغه د ژوند لیک په اسد الغابه، تقریب التهذیب او جوامع السیرة ۲۷۶مخ کې راغلی دی. د منافقانو په حقله د هغه روایت د کنزل العمال د لومړي چاپ د ۷ټوک په ۱۴۰مخ کې راغلی دی.

۲ . ابونجید، عمران بن حصین خزاعی کعبی، عمران بن حصین خزاعی کعبی، د خیبر د فتح په کال کې مسلمان شو او د پیغمبر(ص) ملګرې شو، په کوفه کې یې قضاوت کاوه او په ۵۲کال کې له دنیا لاړ. د صحاحو لیکوالانو له هغه ۱۸۰← ←

کړی او د پیغمبر(ص) په زمانه کې خپور شوی او مشهور وو.

ابوذر وايي: مونږ به منافقان نه پيژندو مګر داسې چې خداي او رسول نه به يې انکار وکړله واجب لمانځو څخه به يې مخ واړوه، او له علی(ع) سره به دښمني کوله.[۱]

ابو سعيد خذري وايي: مونږ (انصارو) به د پيغمبر(ص) په زمانه کې منافقان د علی سره په بغض او کينه باندې پيژندل.[۲]

حديثونه نقل کړي دي. او د منافقانو په حقله د هغه روايتونه د کنزل العمال په ۷ټوک ۱۴۰مخ لومړې چاپ، د هغه د ژوند حال د تقريب التهذيب په ۲ټوک ۷۲مخ، او جوامع السيره ۲۷۷مخ راغلی دی.

۱ . مستدرک الصحيحين ۳ټوک ۱۲۹مخ او کنزل العمال ۱۵ټوک ۹۱مخ.

۲ . ابو سعيد بن مالک بن سنان خزرجي جذري، د خندق او د هغې نه وروستو غزاګانو کې يې شرکت وکړ. په ۲۳ يا ۲۴يا ۲۵ کال کې په مدينې کې وفات شو. او ځينو ۷۴ کال نقل کړی دی. د صحاحو ليکوالانو له هغه ۱۱۷۰حديثونه نقل کړي دي د ←

عبدالله بن عباس وايي: مونږ به د پيغمبر(ص) په زمانه کې منافقان د علی سره په بغض او کينه باندې پيژندل.[۱]

جابر بن عبدالله انصاري وايي: مونږ منافقان يوازې په دې پيژندل چې له علی(ع) سره به يې دښمني درلوده.[۲]

← هغه د ژوند حال په اسدالغابه ۲ټوک ۲۹۸مخ، تقريب التهذيب ۱ټوک ۲۸۹مخ او جوامع السيره ۲۷۲مخ باندې راغلی دی. د منافقانو په حقله د هغه حديثونه د ترمذي په ۱۳ټوک ۱۲۷مخ، حلية الاولياء ابونعيم ۲توک ۲۸۴مخ باندې راغلي دي.

۱ . تاريخ بغداد ۳ټوک ۱۵۳مخ.

۲ . جابر بن عبد الله عمرو انصاری، پخپله صحابي دی او د صحابي زوی دی د عقبې په بيغت کې له خپل پلار سره موجود ؤ او د ۱۷ جنګونو کې د پيغمبر(ص) سره شرکت کړی ؤ، د صفين په جنګ کې هم د علي(ع) سره ؤ د ۷۰هجري کال نه وروسته په مدينه کې وفات شو. د صحاحو ليکوالانو له هغه ۱۵۴۰حديثونه نقل کړي دي. د هغه د ژوند حال د اسدالغابه په لومړي ټوک ۲۵۲ او ۲۵۷مخ، تقريب التهذيب په لومړي ټوک ۱۲۲مخ او د جامعه السيره په ۲۷۲مخ راغلی دی.د منافقانو←

دې روايتونو ته په پام او د رسول الله (ص) خبرو ته په پام سره چې د علی(ع) په باره کې فرمايي: "أللَهُمَ والِ مَنْ والاهُ و عادِ مَنْ عاداهُ؛ خدايه! د علی(ع) مينه والو سره مينه ولرې او د هغه دښمنانو سره دښمني وکړې."[١]

دې ټولو روايتونو ته پام سره د اهلبيتو(ع) د مکتب لارويان د دينی مطلبونو او علمونو په

← په حقله د هغه روايت د الاستيعاب په ۲ټوک ۴۲۲مخ،تاريخ ذهبي ۲ټوک ۱۹۸مخ او مجمع الزوائد ۹ټوک ۱۳۳مخ راغلی دی.

١ . صحيح ترمذي ۱۳ټوک ۱۲۵مخ د مناقب علی(ع) په باب کې. سنن ابن ماجه د علی(ع) د فضيلت په باب کې ۱۱۲حديث. خصائص نسائي ۴ او ۳۰مخ، مسند احمد ۱ټوک ۸۴، ۸۸، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۵۲ او ۳۳۰مخونه او څلورم ټوک ۲۸۱، ۳۶۸، ۳۷۰ او ۳۷۲مخونه او پينځم ټوک ۳۰۷، ۳۴۷، ۳۵۰، ۳۵۸، ۳۶۱، ۳۶۶، ۴۱۹، ۵۶۸ مخونه، مستدرک صحيحين دوم ټوک ۱۲۹مخ او ۳ټوک ۹مخ، رياض النضرة دويم ټوک ۲۲۲-۲۲۵مخ، تاريخ بغداد ۷ټوک ۳۷۷مخ او ۸ټوک ۲۹۰مخ او ۱۲ټوک ۳۴۳مخ او نور ډير مصدرونه.

راخستلو کې له هغې اصحابو چې د علی (ع) سره یې دښمني کړې ده إحتیاط کوي. ځکه چې کیدی شي دا صحابي له هغې منافقینو وي چې بې له خدایه یې بل څوک نه پیژني.

♣ ♣ ♣

This document was created with Win2PDF available at http://www.win2pdf.com.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.
This page will not be added after purchasing Win2PDF.